

Kalfjes staan op stal bij een melkveehouder. Kringlooplandbouw kan niet los gezien worden van een goede opvolgingssituatie, zo stelt Bertus Buizer. „Daarvoor moeten we samen met jongeren en met Wageningen Universiteit & Research, het Louis Bolk Instituut en ondernemers kijken naar nieuwe, liefst ook kleinschalige, verdienmodellen in de landbouw, waarmee jongeren aan de slag kunnen en willen.” Foto: ANP

Een ander landbouwbeleid houdt Fryslân op meerdere vlakken vitaal

De leefbaarheid in de Friese dorpen daalt door de krimp van het aantal melkveebedrijven in de provincie en de trek van jeugd naar de steden. Dat concludeerde de regioscan van de Rabobank onlangs. Met een ander landbouwbeleid is deze trend te keren.

Opinie
Bertus Buizer

Toen ik twaalf jaar was en mijn vader, een hardwerkende boer met een gemengd landbouwbedrijf (melkvee en akkerbouw), bij het dorp Nagele in de Noordoostpolder aan zijn derde hartaanval overleed, stonden mijn moeder en mijn zes jaar oudere broer er alleen voor. Als kinderen werkten we sinds dat moment in de meeste weekeinden en schoolvakanties en soms ook na schooltijd mee op het bedrijf.

Dat ging altijd heel goed en we hadden er allemaal ondanks het stevig aanpoten, plezier in. Ik wist het wel. Ik wilde boer worden. Maar het kon niet. Want er was maar plaats voor één bedrijfsopvolger. Mijn jongensdroom ging daarmee niet in vervulling.

Voor mij liep de weg via een studie aan de agrarische hogeschool in Dronten, als manager van landbouwprojecten in Afrika (Kameren, Tsjaad) en ruim 21 jaar als landbouwadviseur. Sinds 2008 ben ik eigen baas, net als mijn vader en in de landbouw, maar dan met minder zwaar handwerk. Als ik nu zie wat boeren aan hun hoofd hebben, ben ik er niet zo rouwig om dat ik geen boer kon worden. Dat ligt denk ik niet aan het boer zijn, maar meer aan het landbouwbeleid en dan met name de schaalvergroting en algemene regelgeving, door de

verkeerde ingeslagen weg, gevoed door de lobby van de industrie en die van de standsorganisaties.

Wat de grote 'jongens' deden, werd verheven tot norm. Daar moesten ook de kleine boeren zich naar schikken. Neem bijvoorbeeld de verplichting van de dure mestinjectiemethode op weilanden. Ook hier geen maatwerk maar generieke norm. En tegenwoordig is er ook het fosfaatplafond. Dat heeft zelfs nog in 2018 de kop gekost van voorbeeldige kleine melkveehouders die grondgebonden werkten en part noch deel hadden aan het fosfaatoverschot. Wat zonde toch!

Schat aan fosfor

Later zullen we beseffen dat het zogenoemde fosfaatoverschot een slecht beheerde schat aan de eindige minerale delfstof fosfor was. De

Als ik nu zie wat boeren aan hun hoofd hebben, ben ik er niet zo rouwig om dat ik geen boer kon worden

kringlooplandbouw die minister Carola Schouten voorstaat, kan aan dat verkeerde beheer van die schat een einde maken. Zij is wat mij betreft de beste landbouwminister sinds de Tweede Wereldoorlog gezien de verduurzamingslag die zij blijkens haar recente landbouwvisie wil bevorderen.

Alleen vind ik dat sommige van haar adviseurs sterk achterlopen of een dubbele agenda hebben. Neem bijvoorbeeld het CTGB, het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (een definitief: dag vogels, bloemen, bijen en vlinders...), of Louise Fresco, de bestuursvoorzitter van Wageningen Universiteit & Research (nu ook 'niet-uitvoerend' bestuurder bij Syngenta) en Aalt Dijkhuizen, voorzitter van de Topsector Agri&Food.

Met name de laatste is uitgesproken voorstander en boegbeeld van de grootschalige intensieve landbouw. Hij vertelde 15 april nog voor BNR Nieuwsradio, dat we de - in zijn ogen - beste boeren ons voedsel zouden moeten laten produceren. U begrijpt het al, het moet groot en kostenefficiënt. Maar we merken in de praktijk dat vooral eenzijdige, uniforme bulkproductie, hoge financieringslasten en lage opbrengstprijzen daarvan het gevolg zijn. En dus verdwijnen er nog meer kleine bedrijven.

Rabobank houdt nu met scans de stand van zaken van landbouwregio's van Nederland tegen het licht. De eerste scan was van Fryslân en werd op 16 april 2019 in Jirnsum met alle lokale Rabobanken besproken. Conclusie: de leefbaarheid in de Friese dorpen wordt minder als gevolg van krimp door de sterke daling van het aantal melkveebedrijven in deze provincie, druk op de financiële duurzaamheid van deze gezinsbedrijven en de trek van de jeugd naar steden.

De schaalvergroting zet echter onverminderd door. In de periode 2000-2018 daalde het aantal landbouwbedrijven in Fryslân met 40 procent. Het aantal megastallen met melkkoeien steeg in zeven jaar tijd fors met 60 procent van 72 stuks in

2010 naar 115 in 2017. Daarmee neemt Fryslân landelijk de tweede plaats in. Verder zijn veel boeren nu tussen de 55 en zestig jaar en lang niet iedere boer heeft een opvolger. De financiële druk op de bedrijven is vaak zo groot, dat potentiële opvolgers vaak liever kiezen voor het volgen van een studie voor een ander beroep.

Werk als toekomst

Toch is het voor de voedselvoorziening van belang dat jonge boeren het werk overnemen en voortzetten. En niet alleen in Nederland. In Afrika is het grootste deel van de bevolking jonger dan 25 jaar, terwijl de gemiddelde leeftijd van de boeren daar rond de zestig jaar ligt. Van vitaal belang voor de voedselvoorziening in veel landen daar is dan ook dat de landbouw een aantrekkelijke werkgelegenheid voor jongeren kan garanderen, zegt doctor Hanna Sinare, onderzoeker bij het Stockholm Resilience Centre.

Zij onderzoekt in drie regio's in Burkina Faso hoe vijftien- tot 24-jarigen in dat land de landbouw zien en wat hun levensonderhouds aspiraties zijn. Daarbij kijkt ze niet alleen naar de ambities van jongeren maar ook welke kansen ze zien in de landbouw met het oog op toegang tot land, geld en contacten.

Sinare: „Valt landbouw niet in deze categorie, dan kunnen we niet van jongeren verwachten dat zij een

carrière kiezen als boer. Het in kaart brengen van de ideeën en gedachten van de jeugd is de basis voor relevante strategieën voor plattelandsontwikkeling. De volgende stap is ervoor te zorgen dat deze strategieën de jeugd aanspreken en dat overheden in jongeren investeren.”

Geldt ook in Nederland niet: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst? Laten we onszelf dan eens los maken van dat lineaire denken en beleid maken voor ruimte aan de jongens- en meisjesdroom over landbouw.

Op 25 april op het 'Doe Mee event Kringlooplandbouw' op het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in Den Haag wees ik er al op dat kringlooplandbouw niet los gezien kan worden van een goede opvolgingssituatie. Daarvoor moeten we samen met jongeren en met Wageningen Universiteit & Research, het Louis Bolk Instituut en ondernemers kijken naar nieuwe, liefst ook kleinschalige, verdienmodellen in de landbouw, waarmee jongeren aan de slag kunnen en willen. Daarmee kan het platteland weer opleven en kunnen we aansluiting vinden bij talloze kleinschalige jonge boeren in bijvoorbeeld Burkina Faso.

Black soldier fly

Een mooi voorbeeld is het initiatief van de jonge ondernemer Jason Kiem, oprichter van Smart Crops in Hilversum. Zijn bedrijf ontwikkelt insectenkwekerijen voor op het boeren erf, zodat afval gebruikt kan worden om larven van de *black soldier fly* te kweken. Wanneer de larven volgroeid zijn, worden deze geoogst en gebruikt als vis of veevoer. Zo vermindert het gebruik van vervuilende grondstoffen als soja en vismeel en het draagt bij aan een duurzamere landbouw. Smart Crops zoekt boeren die met dit bedrijf een insectenkwekerij op het boerderij-erf willen opzetten.

Kringlooplandbouw kan niet los gezien worden van een goede opvolgingssituatie

Bertus Buizer woont in Leeuwarden en is voorzitter van de Sustainable Food Supply Foundation